

Læseguia

- læsetræning på en sjov måde

Super effektivt – super enkelt – super sjovt
– for både børn og deres voksne

Et spil, der på en enkel og sjov måde vil styrke både forældre, lærere og pædagoger i at varetage den fundamentale læsetræning.

Spillet træner børns læsetekniske færdigheder på en opbyggende, selv-værdsskabende måde, så læsefundamentet bliver stærkt.

www.time2learn.dk

Læseguld

– sjov læsetræning for
før-skolebørn, indskolingsbørn
og andre, der ikke læser endnu

Spillet består af:

12 kortbunker:	Kort der træner 6 områder i læsning.
4 farveterninger:	1 terning pr. hold (op til 4 hold).
1 snydeterning (+/-)	Når man spiller voksen og barn sammen (læser og ikke-læser).
2 x modellervoks:	Til at forme bogstaver med.
4 kortduge:	1 kortdug pr. hold til at lægge kort på.
12 muleposer:	Til at lægge kort i.
Boardpen:	Til at skrive på kortene, som kan tørres af igen.
1 infohæfte:	Til dig, der vil vide, hvad der trænes, hvorfor det trænes og i hvilken rækkefølge.

Supplerende materialer på
www.time2learn.dk/shop

12 bunker læserigdom

1 Hvordan lyder jeg?
Lær bogstavernes lyde

2 Form bogstavet
Få bogstaverne ind i 'fingrene'

3 Fortæl om det
Vi udtrykker os og forklarer

4 Skriv bogstavet
Placer bogstaverne korrekt i skrivehuset

5 Hvad rimer på...?
Leg og jonglér med ordene

6 Se-skriv-tjek
Eller læs-forklar-tjek

7 De 120 mest brugte ord
Trænes som ordbilleder

8 Hvor er lyden?
Først, i midten eller til sidst

9 Skriv i bokse
Genkendelse af ordbilleder

10 Læs og gør
Træner forståelsen af det læste

11 Prik og del
Del ord op i stavelser

12 Sandt eller falsk
Træner forståelsen af det læste

Ædelstensbillederne, som er brugt i spillet, er venligst udlånt af smykkebutikken.com

Vigtig info:

Hver kortbunke har et nummer, der angiver den rækkefølge, vi foreslår, de skal spilles i. Derudover er hvert enkelt kort også nummereret i stigende niveau. Niveau 1 er lettest. Det er en god idé at spille spillet i rækkefølge første gang – for siden hen at spille det i tilfældig rækkefølge – eller med de bunker, der er sjovest eller sværest.

Hver bunke kort har et infokort, der forklarer, hvad man skal og hvorfor.

Spilleregler

Det gælder om at svare rigtigt på kortene. Hvis man kan svare, beholder man kortet med ædelstenen og vinder derved større læserigdom.

1. Hver gruppe skal bruge 3 bunker kort i muleposer – 1 farveterning og en 3-farvet kortdug.
2. Inden spillet starter, skal deltagerne vide, hvad man skal i hver bunke kort. Det står her i hæftet og på infokortet i hver bunke. Herefter kan der spilles. (Ude, inde, på gangen, i køkkenet osv.)
3. Læg kortene på hver sin farve på den 3-farvede kortdug. (Behold evt. kortene i muleposerne, så de ikke blandes, eller hvis I spiller ude, så kortene ikke flyver væk.)
4. Bestem hvor lang tid, der skal spilles fx 30 min.
5. Den ældste slår først med farveterningen. Hvis man slår grøn, tager man et kort fra den grønne bunke osv.
6. Hvis der kan svares på kortet, beholder spilleren kortet og samler derved sit 'Læseguld'. Hvis ikke der kan svares, lægges kortet tilbage i bunken.
7. Man skiftes til at slå med terningen.
8. Når tiden er gået, tæller man sine kort med ædelsten og den, der har flest, vinder.

Kort kan bruges overalt
– i sofaen, legehuset, køkkenet...

Alt spil er sjovere, hvis man kan vinde noget – find selv på hvad!

- Vinderen må få 'børnebank' af en voksen
- Vinderen må lave en ulækker mad til taber
- Vinderen skal have serveret en kop kakao
- Vinderen får massage af taber... o.s.v.

Spilleregler, når der spilles BARN MOD VOKSEN

Når der spilles barn mod voksen (nybegynder mod garvet læser) spilles der, som før skrevet – dog med **snydeterning**.

Det er for at skabe mulighed for, at børnene stadig kan vinde, selvom de spiller mod nogen, der allerede kan alle svarene. Derudover sikrer man, at barnet hele tiden er opmærksom, følger med og træner sine læsefærdigheder.

Hver gang, det er den voksnes tur, slår han med snydeterningen.

1. Hvis den voksne slår (+) **må** han snyde, når han svarer på spørgsmålet. Hvis barnet opdager, at den voksne snyder, scorer barnet læseguldet i stedet for den voksne. Det giver mange grin.
2. Hvis den voksne slår (-), må han **ikke** snyde.

*Det er vigtigt, at der snydes 'rigtigt', så barnet kan opdage snyderiet. Dvs. at man kun må snyde i det, barnet allerede kan. **Husk at børnene ikke skal bruge snydeterningen og selv snyde.***

Nogle ideer til snyd

- Skriv forkert i skrivehuse
- Sig en bogstavlyd forkert
- Fortæl om noget forkert
- Læs forkert

Vælg kort, der passer til niveau

Oversigten viser hvilke korttyper, der passer til barnets trin

TRÆNING AF:	niveau 1	niveau 2	niveau 3
Sproglig opmærksomhed	1) Hvordan lyder jeg? 5) Hvad rimer på ...?	8) Hvor er lyden?	
At fortælle	3) Fortæl om det 5) Hvad rimer på ...?	3) Fortæl om det 6) Se-skriv-tjek	3) Fortæl om det
Læseforståelse		6) Se-skriv-tjek	10) Læs og gør 12) Sandt eller falsk
Lydtræning	1) Hvordan lyder jeg? 2) Form bogstavet	6) Se-skriv-tjek 8) Hvor er lyden?	10) Læs og gør 11) Prik og del 12) Sandt eller falsk
Automatisering	4) Skriv bogstavet	7) De 120 ord 9) Skriv i bokse	10) Læs og gør 11) Prik og del 12) Sandt eller falsk
Skrivning	2) Form bogstavet 4) Skriv bogstavet	7) De 120 ord 6) Se-skriv-tjek 9) Skriv i bokse	11) Evt. Prik og del (hvis der skrives på papir)

Brug kortene på mange måder – variér legene, både ud og inde

- Leg 'Tampen brænder' med kortene.
- Optag på mobil, hvordan man kan overdrive bogstavlydene i et ord og af-spil derefter for medspilleren. Kan han høre, hvilket ord det bliver til?
- Sidde stille og fordybe sig med kortene alene. Måske under et tæppe med lom-melygte.
- Tag tid på, hvor hurtig man kan svare på fx 10 kort og forsøg at slå rekorden.
- Stjerneløb, hvor kortene er opgaver på posterne.
- Lav en bane i skolegården eller hjemme på fliserne i haven, og brug kortene der.
- Stafet. To hold mod hinanden. Løb → svar på kort → næstes tur.

Der kan spilles med kortene

Grib et kort

Vælg et kort på jorden

Tegn bogstaver i sand

Hvad trænes og hvorfor

På de følgende sider er der en uddybende beskrivelse af træningsområderne i de 12 bunker kort

1 Hvordan lyder jeg?

Det er vigtigt at kunne skelne bogstavernes forskellige lyde og at kunne udtale dem korrekt. Det bruges både i læsning og stavning.

Man trækker et kort og skal først sige lyden af bogstavet og derefter mindst sige et ord højt, hvori bogstavets lyd bliver brugt.

Kortbunken har fokus på det helt lydrette bogstav (fx /a/ som i *abe*, ikke /a/ som i *appelsin*). Det er vigtigt at acceptere, når den korrekte lyd bliver brugt, uanset hvor i ordet lyden forekommer. Fx er det fint at bruge k-lyden både i *kage*, *bakke* eller i *stærk*. Overdriv meget gerne lydene og gør dem ekstra tydelige.

Hvis barnet skal sige et ord med bogstavet 'æ' – og her siger *hest* – er det den rigtige lyd, da 'e' i *hest* lyder som et 'æ'. Hvis barnet ved, at bogstavet kan have flere lyde, er det bare ekstra flot.

OBS!

Nogle bogstaver kan se forskellige ud alt efter, om det er trykte bogstaver (g, æ, å, a) eller håndskrevne (g, æ, å, a). Her er begge udgaver vist. q, w, x og z er ikke medtaget.

Alle bogstaver har tre 'alfabeter'.
Eksempelvis bogstavet 'k'

- Et navn: k (kå)
- En lyd: /k/ (kasse ÷ asse)
- En form: k (hvordan bogstavet ser ud)

I første omgang er det vigtigste at lære bogstavernes LYDE, da det er dem vi læser med.

2 Form bogstavet

I denne kortbunke er der fokus på sammenhængen mellem bogstav-lyd og bogstavform. Øvelsen er rigtig god til at 'få bogstavet ind i fingrene', så børnene bedre husker det.

Barnet skal først se bogstavet og skal derefter forme bogstavet i modellérvoks, mens bogstavets

lyd siges nogle gange. Det er vigtigt, at der skelnes mellem bogstavets lyd og dets navn.

Fx bogstavet 's' hvor man siger bogstavets lyd /sss/ og ikke bogstavets navn /æs/.

OBS!

Det er vigtigt, at bogstavets lyd siges meget tydeligt. Når man overdriver lydene, bliver man opmærksom på, hvordan man siger lyden, og hvor den ligger i munden. For eksempel når man siger l-lyden, er tungespidsen mod bagsiden af tandranden i overmunden.

NB: De sidste bogstaver i bunken er z, q, w og x. Disse bogstavets lyde skal ikke øves. Men de er med, så børnene lærer, at disse bogstaver findes. Vent med at have dem med i spillet, indtil alle de andre lyde er helt sikre. Lad gerne være med at spille med disse.

3 Fortæl om det

At kunne fortælle er at kommunikere, og det skal altid styrkes og dyrkes. Denne bunke kort kan bruges på 2 måder.

1. For spillere, der endnu ikke kan læse:
 - Se på billedet

- Fortæl mindst 5 ting, der beskriver billedet
- Medspiller tjekker bagefter, om det passer

2. Træk et kort og læs opgaven højt. Nu skal der forklares mest muligt, og medspilleren kan evt. stille uddybende spørgsmål. På kortene er der idéer til flere spørgsmål, man kan stille undervejs, for at der bliver sagt mere. Find meget gerne selv på bedre spørgsmål, der passer til det, der fortælles.

Ud over, at det er meget vigtigt at træne sproget, beskrive, forklare og argumentere, er det godt for alle at blive lyttet til. **Det giver en dejlig fornemmelse af at blive værdsat.**

4 Skriv bogstavet

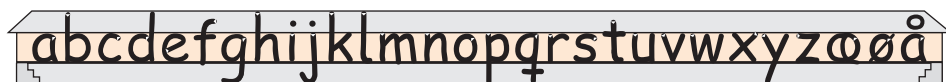
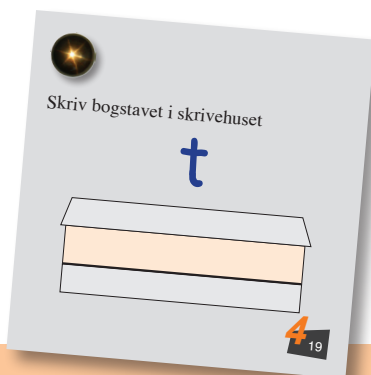
Børnene trækker et kort og skal skrive bogstavet på den rigtige plads i skrivehuset.

Skrivning og læsning er to sider af samme sag. Når børn selv skriver bogstaverne, kan de 'skrive sig ind' i læsningen.

Her er et skrivehus en kæmpe støtte for børnene. Det består af et hus, der har kælder, stue og loft. Alle bogstaverne har en fast plads i huset fx bor i 'n' i stuen; 'h' bor både i stuen og på loftet og 'p' bor i stuen og kælderen.

OBS!

Det kræver øvelse og rutine at opøve sikkerhed i lyde og i hurtig, læsbar skrift. Det er vigtigt, så tanken på sigt kan frigives og mere gå på hvad, der skrives end hvordan, det skrives. Derfor er det vigtigt, at børnene får lært og bliver sikre i bogstavernes korrekte placering i skrivehuset.

5 Hvad rimer på ...?

Denne kortbunke kan bruges på 2 måder.

1. For spillere, der endnu ikke læser. Sig hvad billedet forestiller og rim på det. Gerne i en sætning.

Fx bi rimer på ti – "Nummer ti var en bi"

2. For spillere, hvor mindst én kan læse. Her læses kortet op. "Hvad rimer på /hår/?" Så kan barnet svare fx "lår". Bagefter laver I sammen en sætning, der rimer (fx *Der er hår på mit lår*).

En god idé er at skrive rimene ned, så børnene oplever, at skriftsproget er sammenhængende med talesproget.

Rim er sjove. Brug din fantasi. Leg og jongler med ordene. Rim er med til at øge den sproglige opmærksomhed. Barnet kan tale og kender sprogets lyde – men er ikke bevidst om dem. Denne bevidsthed kan bl.a. trænes gennem rim og remser, hvor ligheder i sproget er tydelige.

Fx **hår, lår, mår, sår, tår**

Her høres det tydeligt, at endelsen /år/ er ens. Man kan også sige, at børnene udvikler deres lydbevidsthed.

6 Se-skriv-tjek

Denne bunke kort kan bruges på 2 forskellige måder:

1. Se-skriv-tjek

Barnet ser først billedet og skal derefter skrive, hvad det

forestiller på skrivehuskortet.

Tjek derefter billedet, om der er gættet rigtigt, og om det er stavet rigtigt.

2. Læs-forklar-tjek

Her er det modsat. Barnet siger de enkelte bogstavers lyde og forsøger at lade disse lyde læse ordet. Herefter skal barnet forklare, hvad ordet betyder.

Til sidst tjekker man på bagsiden af kortet, om det var læst rigtigt.

7 De 120 mest brugte ord

Når man trækker et kort, skal man hurtigt kunne genkende ordene og sige dem højt.

Denne kortbunke består af de 120 mest brugte ord på dansk.

Kan man læse dem, kan man læse ca. 50 % af en dansk tekst.

Det er vigtigt at kunne læse disse ord lynhurtigt som ordbilleder, så man kan bruge energien på at afkode og forstå resten af teksten.

Det er vigtigt, at barnet ikke begynder at lydere eller stave sig igennem ordet. Så skal den voksne bare sige ordet højt og pege på det.

Ordene er her markeret med gul for at vise, hvor meget af en tekst, man får foræret, hvis man kan de mest brugte ord som ordbilleder.

Det er en god idé at øve få ord ad gangen, før man spiller med alle kortene. Her er et par forslag til hvordan:

- Læg 3 kort (9 ord) på sofaen, stå ved køkkenbordet og sig: "Hent kortet med ordet 'lille' og peg det ud for mig." Så får barnet bevæget sig under øvelsen.
- Læs et af ordene højt og lad barnet pege på, hvilket det er. Barnet skal læse ordene lynhurtigt. Hvis han ikke kan, så siger den voksne, hvad der står, og så prøver han igen.
- Den voksne viser et ord ad gangen og læser det op. Tager kortet væk, og så skal barnet skrive det på skrivehuskortet.

8 Hvor er lyden?

I denne bunke er der fokus på sproglig opmærksomhed. Her skal børnene lytte til, hvor i ordet en lyd kommer. Det er nødvendigt at mindst én af spillerne kan læse lydrette ord.

Først læses ordet højt og gentages derefter langsomt, så hvert bogstavs lyd trækkes ud. Glid så fra én lyd til den næste /sss-ooo-fff-aaa/.

Gentag gerne mange gange. Barnet skal nu forsøge at lytte og mærke sig frem til om lyden /a / kommer som den første lyd i ordet, midt i eller til sidst i ordet. (Midt i ordet er alle bogstaver undtagen første og sidste bogstav).

Svaret findes på kortets bagside.

9 Skriv i bokse

Øvelsen støtter bevidstgørelsen om bogstavernes forskellige former, deres rækkefølge og deres placering i skrivehuset. Når barnet selv skriver bogstaverne i boksene og ser ordet, hjælper det barnet med at genkende ordet.

Det er vigtigt at være bevidst om bogstavernes korrekte placering i skrivehuset, sådan at børnene selv kan læse, hvad de har skrevet.

Øvelsen støtter såvel skrivetræningen som læse-træningen.

Sådan gør man:

- Ordet skrives i formboksen
- Tjek på bagsiden
- Skriv ordet på skrivehuskortet uden at se på facitbagsiden.

OBS!

Skrivning og læsning er to sider af samme sag. Børn kan med fordel skrive sig ind i læsningen, når de SELV skriver de bogstaver, de bruger i læsningen.

10 Læs og gør

Her øver man forståelsen af det, man læser.

På hvert kort står der en sætning eller et udsagn, der skal udføres. Barnet skal selv læse kortet op. Går barnet i stå, hjælper den voksne med at

sige én lyd efter en anden, indtil ordet er lydlæst. Fx ordet *glad* lydlæses /ggglllaaaddd/. Husk at bogstavet 'd' er blødt, og lyden siges ved, at I rækker tunge. Hvis barnet går i stå ved et af de 120 ord, skal man bare pege på ordet og læse det højt.

Bogstaver med flere lyde bliver brugt:

- r med standard-udtale fx i *ræv* og *ro* og med sin betingede lyd fx i *mor* og *bur*
- er som endelse fx *æbler*, *læser*
- e som fx *bluse*, *spise*
- d det bløde 'd', ofte som undlyd fx i *mad*, *sad* og *gryde*
- g med en j-lyd fx som i *pige*

OBS!

Sætningerne består af lydrette ord og de 120 mest brugte ord. Ordet *tegn* er den eneste undtagelse. Læs ordet op de første gange, og barnet lærer det som ordbillede.

11 Prik og del

Man kan øve sig i at læse lange, svære ord ved at dele dem i små, overskuelige og læsbare stavelser.

Hvad gør man?

- Find vokalerne (a, e, i, o, u, y, æ, ø, å) i ordet og sæt en prik under med en whiteboardpen
- Del ordet efter delereglerne
- Hver stavelse læses højt og klappes i rækkefølge – gerne flere gange (eller hoppes elles stampes)
- Tjek svaret på bagsiden

At dele ord i overskuelige, læsbare dele gør det lettere at høre enkeltdelene. Det letter læsning og stavning.

Deleregler: (dog er der undtagelser)

- 1) Der er altid én **vokal** i hver stavelse fx *pi* | *a* | *no*
- 2) Når der er én konsonant mellem to **vokaler**, sættes delestregen før **konsonanten** fx *læ* | *se*
- 3) Når der er to konsonanter mellem to **vokaler**, sættes delestregen mellem **konsonanterne** fx *lyn* | *lås* (dog skilles /sp/, /st/, /sk/ sjældent)
- 4) Når der er tre **konsonanter** mellem to **vokaler**, går den ene konsonant til venstre og de to andre til højre, fx *dan* | *ske*

12 Sandt eller falsk

I denne bunke øver man forståelsen af det læste.

- Her skal barnet selv læse kortet og svare SANDT eller FALSK.
- Derefter læser og tjekker barnet selv svaret på bagsiden.
- Det giver ekstra træning, at børnene skal læse det samme eller næsten det samme igen i svaret på bagsiden. Så oplever de, at det pludselig er lettere at læse.

Vær opmærksom på de tre nye meget vigtige lyde, og hjælp, hvis det er nødvendigt.

- e I slutningen af et ord får 'e' ofte en anden lyd, som fx i *næse*, *løve* og *spise*. (Bogstavet 'e' er ked af det og sur, når det skal stå sidst i et ord, og derfor siger 'e' en anden lyd /ə/.)
- er I slutningen af et ord får '-er' en anden lyd, som fx i *næser*, *løver* og *spiser*. (Når 'e' nu har fået en ven 'r' at holde i hånden, får de en ny gladere lyd sammen /ɜ/)
- d 'd' har ofte en anden lyd i midten og slutningen af et ord. Det kaldes det bløde 'd' som fx i *bad*, *ged* og *gider* /ð/.

OBS!

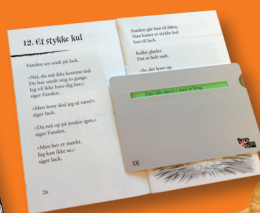
I disse sætninger indgår udelukkende lydrette ord og de 120 mest brugte ord.

Vi har ligeledes valgt, at børnene her møder stort begyndelsesbogstav og punktummer.

Time2learn har et bredt sortiment af forskellige læringsmaterialer

Skriveplade

Læsekort

Fantasytæppe

Se flere materialer på www.time2learn.dk/shop

Det siger:

Ekspert

"Læseguld kan MEGET varmt anbefales. Det er afprøvet på mange elever og har vist sig både motiverende for eleverne og effektivt for læseindlæringen".

Lise Vogt, Fagkonsulent i dansk, Ministeriet for Børn og Undervisning

Skoler

"Vi har været MEGET glade for at afprøve spillet, som er et hit hos børnene. De elsker at spille, og jeg tror virkelig ikke, de tænker over, at de rent faktisk er i gang med en masse læring. Der lyder på intet tidspunkt suk og klagen over legen, som der ellers så ofte gør i andre undervisningssammenhænge. Vi kan varmt anbefale spillet til andre skoler!"

Mette Mygind, Børnehaveklasseleder, Ryomgård Realskole

Forældre

"Vi synes helt klart, det er et spil, der kan bruges til at lære en masse af. Spillet fungerer godt, både med de mange muligheder, der er i de forskellige kort og med snydeturneringen. Victoria er rigtig glad for at spille spillet. Hun synes, det er sjovt".

Charlotte Dissing, Hornslet

time
2learn[®]

Tingvej 81B, 8543 Hornslet, tlf. 30 35 37 07, pb@time2learn.dk

www.time2learn.dk